

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

I. ÉVFOLYAM.

1875.

SZERKESZTETTE:

BCU Cluj / Central University Library Cluj
VÁRADI KAROLY.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KOZMA JÓZSEF ÉS SZABÓ ENDRE.

KIADTA:

Előbb a „kolozs-dobokamegyei néptanítók egylete“, aztán a „kolozs-dobokamegyei taptestület.“

KOLOZSVÁRT. 1875.

NYOMATOTT STEIN J. M. K. EGYET. NYOMD. AZ EV. REF. TAN. BETŰVEL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

108130

ARDELYI KONYVTAR

ARDELYI KONYVTAR

ARDELYI KONYVTAR

ARDELYI KONYVTAR

TARTALOM.

I. Irány- és vezércikkek.

	Szám.	Lap.
1. Faluvégi Albert. <i>Néhány szó a családi és iskolai nevelés összhangzatossá tétele érdekében</i>	VII.	53.
2. Felméri Lajos. <i>A család hajdan és most</i> (2 cikk).	IV, V.	29, 30.
— — <i>Párhuzam a férfi és nő természete közt</i>	XVI.	129.
3. György Aladár. <i>Lehet-e a jelen tanmódszert reformálni?</i> (2 cikk.)	I, II.	4, 14.
— — <i>A magyar néptanítók ohajtásai.</i> (Muttatvány a „Tanítók zsebnaptára“-ból)	XIV.	116.
4. Imre Sándor. <i>Nemzetiség és nevelés.</i> (Töredék a szerző ily című értekezéséből)	XIX.	155.
5. Kiss Sándor. <i>Sikert az új tanévben!</i>	XIII.	105.
6. Kozma József. <i>Téves nézetek a nőnevelés terén</i>	X.	77.
— — <i>A néptanítói könyvtárakról</i>	XVIII.	147.
7. Kozma Józsefné. <i>A női munkatanításról, mint a nőképzés egyik leghathatósabb eszközéről</i>	XII.	97.
8. Mike Lajos. <i>A családi és iskolai nevelés bajai és akadályai falun.</i> (2 közl.)	XII, XVI.	100, 133.
9. Molnár Aladár. <i>Üdvözet a „Család és Iskola“-nak</i>	I.	2.
10. Paal Ferenc. <i>Néhány szó a növendékek olvasmányáról</i>	IX.	69.
11. Szabó Endre. <i>Egy új csillag.</i> (Spencer Herbert neveléstana.)	XIV.	113.
— — <i>Egy új törvényjavaslat.</i>	XIX.	153.
12. Szász Béla. <i>Az iskolai év végeztével</i>	XI.	86.
— — <i>Ki az oka?</i> (A gyakori öngyilkosságoknak)	XX.	162.
13. A szerkesztőség. <i>Lapunk célja</i>	I.	1.
— — <i>Lapunk t. előfizetőihez</i> (a II. félév kezdetén)	XI.	85.
— — <i>A közgyűlés előtt.</i> (A tantestületté alakulás küszöbén)	XVII.	137.
— — <i>Előfizetési felhívás</i> (e lap 1876-ki, II. folyamára)	XX.	161.
14. Váradi Károly. <i>Ki nevelje gyermekeinket?</i> (4 cikk: a család, az iskola és társadalom elhivatásáról s együtt-hatásáról a nevelés terén)	II, III, VI, VIII.	13, 21, 45, 61.

	Szám.	Lap.
— — <i>Egy veszedelmes, társadalmi áramlat, mely kezdi magával ragadni a néptanítókat is.</i> (3 cikk, a stundengeberség, magán-tanítás s általában a sokféle szereplés ellen)	XV, XVII, XVIII.	121, 138, 145.

II. Gyakorlati cikkek.

1. Bárány J. Gyula. <i>A félelemről.</i>	XII.	101.
2. Benedek Samu. <i>Három óra az egy tanítóval bíró elemi népiskolában.</i> (Gyakorl. tanítások; 3 közl.)	IX, X, XI.	70, 79, 88.
3. Boér Miklós. <i>A halotti búcszntatók káros hatása</i>	XIX.	156.
4. Graf Jakab. <i>A rajztanítás módszere.</i> (2 közl.)	XV, XVI.	123, 131.
5. Györffy Iván. <i>A legújabb szerkezetű betűszekrény kezelése</i>	XVII.	139.
6. Hegedűs István. <i>Menj: Nincs időm!</i> (A gyermeki tudvágy kielégítése)	IV.	33.
7. Kozma József. <i>A szemléltetés, a mint van és a mint lennie kellene a népiskolában.</i> (3 közl.)	I, II, III.	4, 16, 23.
8. Kozma Józsefné. <i>A női kézi munka tanterve</i>	XX.	164.
9. Köpeci Benedek. <i>Hogyan lehet az iskolába járó gyermekeket az iskola pontos látogatására szoktatni?</i>	XIII.	103.
10. Orbán Endre. <i>Megtörtént biz a!</i> (A tanításra való előkészületről.)	XV.	124.
11. Paal Ferencz. <i>A beszéd- és értelemgyakorlatokról</i>	IV.	31.
12. Szabó Endre. <i>Miről és hogyan kell a kis gyermekekkel beszélni?</i>	I.	5.
— — <i>A szülői értekezletek</i>	III.	24.
— — <i>Az elemi oktatás módszerének reformjáról.</i> (4 közl.)	V, VI, VII, VIII.	39, 47, 54, 64.

III. Lapszemle.

1. A „Népnevelők Lapja“, a „Nevelési Szakközlöny“ s a „Magyar Tanügy“ bemutatása s reflexiók ez utóbbinak egy cikkére	I.	6.
---	----	----

2. *A tanítói nyugdíj-törvényről*: az „Ung. Schulbote“, a „Néptanoda“ és a „Népiszkola“ VII. 56.
3. *A gyermekkertekről* az „Erziehung der Gegenwart“ X. 81.

IV. Könyvismertetés. Irodalom.

1. **Paal Ferenc.** *Vezérkönyv a népiskolai énektanításhoz*; gyakorló könyvecskékkel. Wéber J. R. rendszere nyomán egybeállították Sándor D. és Horváth Gy. képezdei tanárok XI. 91.
2. **ABC és Olvasókönyv.** Szerkesztették: Lakits Vendel, Luttenberger Ágost, Péterfy Sándor és Sretvizer Lajos. (Tervezetét és tartalmát — bemutatásképen — ismertetik maguk a szerkesztők.) XV. 127.
3. **Kiss Sándor.** *Honisme.* Földrajz és Olvasókönyv, a néptanoda felsőbb osztályai és polgári iskolák számára. Írta: ifj. Berndorfer Miksa. (A „Tárcá“-ban.) . . . XVII. 141.
4. **V. K. Irodalom.** Rövid ismertetése a következő műveknek: 1) *Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon*; írták: Barkassy K., Tormay B., Vörös Sándor és Gamauf Vilmos. 2) *A vegytan alapvonalai*; írta Molnár J. 3) *Világtörténelem*; írta Sebeszta Károly. 4) *Német nyelvgyakorló és olvasókönyv*; írta Kakujai Károly. 5) *Magyar nyelvtan*; szerkesztette Gyulay Béla . . . XVIII. 151.
- 5) **Szabó Endre.** *Magyarország története*, népiszkolák számára; írták: Ballagi K. és Nagy L. XX. 167.
- (Ezekon kívül több tankönyv s néhány irodalmi vállalat megemlítése és ajánlása a „Vegyesek“ rovatában

V. Egyleti közlemények.

Több tanító-egylet működésének ismertetése, a beküldött megbízható adatok alapján; továbbá hivatalos értesítések és meghívások, az I, II, III, IV, V, VI, VII, IX, XI, XIII, XIV, XVII, XVIII és XIX. számokban.

VI. Tárcá.

1. (P. F.) *Képek a családi és iskolai nevelés köréből*:
- I. „Már én kimoادم az igazat!“ . . . I. 9.
- II. „Majd kinövi!“ II. 19.
- III. „Mindent mértékre!“ VI. 50.
- IV. *Egy szekér porond* XVIII. 150.
2. **Parádi Kálmán.** *Mimicry és más védelmi módok az állatoknál.* (2 közlemény.) III, IV. 26, 35.
- — *A kirándulásokról* (különösen a természetrajziakról: 3 közl.) VIII, IX, X. 67, 74, 82.
3. **Váradi K.** *A család becéje.* (Életkép.) V. 41.
4. **Sz. E.** *Melyik jobb?* (Humoreszk.) . . XI. 95.
5. **Spengel K. Ede.** *Az éghajlat befolyásáról.* XII. 103.
6. **Szabó Endre.** *A balaton-füredi szeretetház.* XIII. 110.
7. **Rieger Imre.** *Diestertweg élete.* (2 közlemény.) XIV, XV. 118, 125.
8. **Czirják Albert.** *Fel és alá; fel és alá!* XVI. 134.
9. (Sz.) *A Fröbel-ügy külföldön* XIX. 159.

VII. Vegyesek.

E rovatban tanügyi híreket, egyleti rövid tudósításokat, irodalmi újdonságokat stb. közöltünk minden számban I—XX

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZS-DOBOKAMEGYEI NÉPTANÍTÓK EGYLETE.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KOZMA JÓZSEF ÉS SZABÓ ENDRE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:!

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik a belső-középutczában 31. sz. fa.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Gázi József egyleti pénztárnok czimén — a **Kiadó hivatalba** (kurta szappanutca 15. sz. a.) küldendők.

Lapunk czélja.

Folyton-folyvást alakuló, s itt-ott még bomladozást is mutató társadalmunknak alig van napjainkban élénkebb szüksége, mint az, hogy a család és iskola — az emberiség neveltésének e két alája — minél szorosabb összeköttetésbe hozassék egymással.

Régi igazság, régi tapasztalat már, hogy a nevelés nagy feladatát kívánt sikerrel egyik sem oldhatja meg magára. A kettőnek együtt és karöltve kell járnia, s ugyanazon vezérelvek szerint kell haladnia, ha komolyan be akarja tölteni eme magasztos hivatását: **nevelj embert, nevelj egész embert!**

De hogyan haladhatna a kettő ugyanazon egy uton s ugyanazon vezérelvek szerint, a mikor jó formán egyik sem ismeri a másikat?

Nem is haladt bizony, s — fájdalom — nem is igen halad még napjainkban sem; hanem mindenik megyen a maga útján, már tudni illik ugy, a hogy tud. Így aztán nem ritkán megtörténik, hogy egészen mást akar a család, mint a mit az iskola, s hogy a mit épít az egyik, azt szépen lerontja a másik.

Bizony pedig nem jól megy ez is! Hiszen rég átláthattuk volna már, hogy nincs áldás azon a munkán, a mit így — egyet nem érve, sőt sokszor talán egymás ellen törve — végezünk. Nagyon is eljött tehát az ideje annak, hogy a két testvér megismerje és megértse egymást.

Erre hatni, s így minél szorosabb egyetértést s minél gyakoribb érintkezést hozni létre a család és iskola között: ez a mi megindítandó vállalatunk czélja.

Lapunk tehát épen ugy szolgálnd a családnak, mint az iskolának. Főtörekvésünk leend a nevelés és az elemi oktatás tekintetében a család, a gyermekkert és a népiskola között összhangzást hozni létre. Ezért időnként elmondjuk, hogy mit kíván az iskola a családtól, a család az iskolától, s mit kíván mindkettőtől a társadalom. De nem állapodunk meg a különös kívánalmak fejtegetésénél, hanem azon leszünk, hogy minél több gyakorlati irányu cikk közlése által jelöljük ki és ismertessük meg azokat az eszközöket, melyek a család és az iskola földátának megoldására vezetnek.

Ezek közlésében, s általában véleménye kimondásában lapunk határozottan szabadelvű lesz; s minden irányban a szükséges és okszerű reformok életbeléptetéséért fog buzgólni. S itt nem tartózkodunk nyíltan kijelenteni, hogy Fröbel Frigyes fejlesztő rendszerének meghonosítására, ezen readszer tovább fejlesztésére, főleg annak az elemi oktatás eszközévé tételére fogunk törekedni. Igen, mert meg vagyunk győződve, hogy az elemi oktatás — bár szeretünk az újabb vívmányokkal dicsekedni — még meszsze áll a lehető tö-

Jelen számunkhoz ½ ivnyi melléklet van csatolva.

kélytől s ide csak akkor jut el, ha az ismeretek közlésére természetesebb eszközöket választ az eddigieknél. Küzdeni fogunk továbbá az általános népiskola eszméjének megérlelése érdekében is, anynyival inkább, mert nézetünk szerint ezen eszme megvalósítására első sorban a szülők akaratának megnyerése szükséges.

De a midőn lapunkat a nevelés és az elemi oktatás általános érdekeinek szenteljük, ugyanakkor a népoktatási tanintézetekben munkálkodók érdekeit is föl fogjuk karolni s a tanítói állás emelése, a tanítók sorsának javítása érdekében egész erővel fogunk küzdeni. Ugy hiszszük, erre lapunkban a legalkalmasabb tér kínálkozik.

Arra nézve, hogy ezekhez képest közlönyünk főbb rovatai mik lesznek, egyfelől jelen mutatvány számunkra utalunk, másfelől pedig azon programmunkra, a melyet mint előfizetésre szólító fölhívást még a múlt jan. hóban bocsájtottunk volt ki, s a melynek egy részében állandó rovataink körét és foglalatját is igyekeztünk körvonanalozni. Ezek számát azonban örömmel szaporítanók meg még gy új rovattal ily cím alatt: „Hangok a szülői ház köréből“ azon esetre, ha ezt a t. szülők sziveskednének igénybe venni becses tapasztalataik közlésére, vagy arra, hogy egyes felmerülő kételyeikre s aggodalmaikra felvilágosítást kérjenek.

És most bizalommal fordulunk azokhoz, a kiknek számára szolgálatokat tenni vélünk, hogy lapunk fölkarolása és terjesztése által igyekezzenek vállalatunk fönmaradását s gyarapodását biztosítani. Különösen kérjük erre a t. szülőket, tanítókat, az iskolák előljáróit, a képezdei tanárokat és a tanfelügyelőket. Higgyék el, hogy működésüknek sikerét nagy mérvben mozdítandja elő egy olyan lap, mely a nevelés és az elemi oktatás különböző terén működők munkásságát összhangzóvá igyekszik tenni.

Kérjük tehát ne vonják meg becses támogatásukat vállalatunktól, a melylyel nevelésügyi irodalmunknak egyik rég óta érzett hézagát akarja betölteni a kiadó egylet.

Kolozsvártt, 1875 február 1-én.

 SZERKESZTŐSÉG.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Előfizetési ár: félévre **1 frt 50 kr**; egész évre **3 frt. o. ért.**

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba, egyleti pénztárnok Gazsi József úrhoz (lakása Kolozsvártt, kurta szappany-utca 15-ik sz.) küldendők. Ezek beküldésére ajánljuk a postai utalványok igénybe vételét.

Gyűjtőknek 8 előfizető után egy, 12 előfizető után két tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Üdvözet a „Család és Iskolá“-nak. *)

Tisztelt szerkesztő ur!

A „Család és Iskola“ cím alatt ön által szerkesztendő nevelésügyi lap tervezetét barátságos értesítéséből olvasva, legszivesebb szerencse kívánatommal üdvözlöm mind önt, mind a kolozs-dobokai tanító-egyletet. Örömmel üdvözlöm önöket, különösen

*) A legnagyobb örömünkre szolgál, hogy lapunkat azon köztisztelőben álló férfi ajánló soraival vezethetjük be, a ki egy tanügyi tanulmányaival, valamint azon nagybecsű szolgálataival és nemes célzataival, a melyeket ez ügy emelésére szentelt és szentel, oly szép és elévülhetetlen nevet szerze magának Magyarország haladásának és közművelődésének újabb történetében. Szerk.

lapjuknak szerencsésen választott azon irányáért, s illetőleg azon maguk elé tűzött feladatukért, a mely szerint kiválóan arra igyekeznek, hogy a nevelés terén a család és az iskola összhangzatban működjenek közre.

Erősen meg vagyok győződve, hogy mind iskolai közoktatásunknak, mind magának a családi, s ezen alapuló társadalmi életünknek szerencsés irányban való és gyors fejlődését semmivel sem lehetne inkább eszközölni, mint az által, ha sikerülne a lapjukban kitűzött célt az életben is megvalósítani.

A legújabb időben — a közoktatás-ügyek rendezésénél — az egyházak és az állam hatalmak kö-

zött tapasztalt küzdelmek alkalmából fölmerült azon nézet is, hogy válaszszuk el az oktatást a neveléstől, oly módon, hogy az iskola feladata legyen az ismeretek tanítása, a család és egyházak feladata pedig az erkölcsi nevelés. Azonban részemről azt hiszem, hogy az egész ember kiképzésére irányzott e kettős munkásságnak, t. i. az oktatásnak és nevelésnek, ily elkülönítése következményeiben felette káros volna; és valóságos szerencsétlenségnek tartanám a nemzetre nézve, ha nyilvános tanintézeteiben csak bizonyos ismereteket akarnának a növendékeknek betanítani, s nem fordítanának egyszersmind kellő gondot a leendő honpolgárok erkölcsi jellemének, kötelesség érzetének és jogérzetének kiképzésére is.

Igen is, legyen az iskola ne csupán tanító, de legyen nevelő-intézet is, és legyen a tanító ne csupán oktató, de egyszersmind nevelő is. Sőt az ismeretek tanításánál is az oktatásnak mindig vonatkoznia, vagy legalább tekintettel kell lennie a növendék jellemének, s erkölcsi érzelmeinek fejlesztésére is.

Másfelől nem lehet kétségbe vonni, hogy a nevelésnek legtermészetesebb és tökéletesen semmi módon nem pótolható helye a családi tűzhely, a családi légkör. A növendék a szülői szeretet és a szoktatás alakító hatása alatt már kora gyermekségében itt szívja be azon érzelmeiket, s itt gyökereznek meg benne azon szokások, melyekből rendszeresen későbbi jelleme, életnézete s egész erkölcsi élete kifejlik.

Az iskola a hat éves gyermekben is nem tabula rasa-t, nem iratlan lapot, hanem egy bizonyos pontig (jól, —roszul) kifejlett egyént nyer, s biztosabb sikerrel csak azon alapokra építhet, melyeket a növendék a családi körből hoz magában az iskolába, vagy a mely új alapokat a családi élet is segít az iskolának a növendék lelkében lerakni, s meggyökereztetni.

Azon naponként egy pár órára sem tehető idő alatt, a mit az iskolában egy-egy gyermekkel a tanító foglalkozhatik, majdnem lehetetlen a növendék lelkéből az abban talán évek óta megrögzött roszt kiirtani, vagy egy még egészen új jót oltani be abba maradandóul, ha e munkában a család is közre nem működik, vagy ha a család körében nyert naponként érzett káros befolyások egyenesen ellensúlyozzák az iskolában nyert jó hatást.

Régi tapasztalás, hogy az egyházak is a családokra gyakorolt befolyás által bírnak legtöbb sikerrel hatni a gyermekek vallás-erkölcsi nevelésére. Hasonlóul kell az iskolai oktatás és nevelés férfiaknak, meg nem elégedve közvetlenül a gyermekre hatással, a családokra gyakorolt befolyás által mozdítani elő az iskolai képzés sikerét.

Igaz, hogy az iskola nem pótolhatja, hanem csak kiegészítheti a családi nevelést, és hogy még így is csak a család közreműködésével biztosíthatja munkájának a maradandó sikert. De másfelől az is igaz, hogy a helyesebb nevelés elveit nem azoknak köszönhetjük, a kik csupán családtyúk vagy anyák voltak, hanem köszönhetjük bizony kiválólag az iskolai nevelés és tanítás szakembereinek. Nem is csoda, hisz társadalmi szervezetünknel fogva, a szülőket egyéb teendőik anynyira elfoglalják az életben, hogy a nevelés mélyebb igazságait s törvényeit, még az ő házi nevelésük számára is, más szakembereknek kell napfényre hozniok. De éppen ezért bátran elmondhatjuk, hogy a menynyire szükséges a nevelésben az, hogy az iskolai oktatást vele öszhangzó családi nevelés támogassa, ép úgy szükségük van a szülőknek mindarra, hogy gyermekeik iskolai oktatást és nevelést is nyerjenek, mind pedig arra, hogy a tanügyi szakférfiak tanácsaival éljenek, s a paedagogia szabályait ismerjék. Hiszen számtalan esetben, és számtalan családnál nem a családi szellem erkölcsileg rossz volta miatt, hanem a szülőknek a nevelés igazságaiban való tudatlansága és járatlansága miatt rontják le észrevétlenül is azt, a mit az iskola épít.

Ezekért üdvözlöm én szivemből az önök vállalatát, s ezekért óhajtanám, hogy az ne csak a tanítók, de a szülők körében is minél jobban elterjedhessen. S ha önök úgy hiszik, hogy erre az én szerény közreműködésem is lehet némi befolyással, ezt anynyival nagyobb készséggel ajánlom fel új lapok részére, mert a kolozs-dobokai tanító-egyletnek magam is szerencsés vagyok tagja lehetni.*)

Budapesten, 1875 jan. 18.

Molnár Aladár.

*) Ez egyletünknek büszkesége; s e nagybecsű közreműködés felajánlása rá nézve is mintegy jutalom lehet azért, hogy tiszteletbeli tagjai megválasztásakor mindig a szellem férfiakra volt első tekintettel.

Lehet-e a jelen tanmódszert reformálni?

Pestalozzi s tanítványai a módszertant oly magas fokra emelték, hogy a mult század oktatási rendszereivel szembe állítva, sokszor hajlandók vagyunk Pestalozzi nézeteit a paedagogiai tudomány azon magaslatának tartani, mely felé a gyakorlati tanítónak csak közelnie lehet, de azt felülmulni többé lehetetlen. Németországban s az általa nevelt magyar paedagogok között is gyakran lehet hallani azon nyilatkozatot, hogy a pestalozzianismus még mindig csak eszménykép s ezen iskola jelesebb műveiben p. Diesterweg „Wegweiser“-ében s Kehr „Praxis der Volksschule“ című művében a jövő századok módszertani iránya is ki van fejezve.

Legkevésbé sem lehet szándékom nekem, ki a gyakorlati tanítás terén csak dilettans vagyok, ezen szilárd s némileg jogositott hit ellenében új módszertani elvekkel állani elő, s még kevésbé szándékozom azt a tételt állítani fel, mintha a pestalozzianismus már elavult álláspont volna: azonban miután Fröbel és követői már tényleg új irányt s új eszméket kezdenek hirdetni a pestalozzianismus mellett, sőt részben ellene, talán nem lesz érdektelen e lapok olvasói előtt az sem, ha egy főképp elmélettel foglalkozó tanügy-barát is elmondja nézeteit azon nagy szellemi mozgalomról, mely meggyőződése szerint a módszertant, azaz a valódi tudományos paedagogiát, rövid idő alatt is alakítani lesz hivatva.

Pestalozzi módszerének két lényeges pontja: az alaki erők képzése s a szemléltetés. Az elsőt s különösen az alak, szám és nyelv triasának uralmát ma már a paedagogok legjelesebbjei sem fogadják el; a második alapelv, a szemléltetés Fröbel öncselekvési elve által legalább is jelentékeny módosítást szenvedett. De azért Fröbel követői még ma sem tartják eléggé természetszerűnek a népoktatási tanmódot s a gyermekertek összekapcsolását a népiskolákkal, vagy is inkább az előbbieket módszerének alkalmazását a népiskolákban hovatovább hangosabban sürgetik: azonban Fröbel módszerének befolyása különösen az alsóbb osztályokban már is észrevehető s a szemléltetési módszer, miként azt maga Pestalozzi értelmezte, ma már túlhaladott álláspontnak tekinthető. A Jaekel-Berthelt-féle olvasókönyv, mely az irvaolvasást a gyermek képzelmenek s gyakorlati érdekeltségének felköltéséhez köti, a modern beszéd és értelen gyakorlatok, a mértanban Euklid rend-

szérének megtámadása, ugy itt, mint a természetrajzban a fejlődés és átalakulás módszerének utánzása, a földrajzban az utaztató módszer s a geológiai tényezők kiemelése, Lüben azon (szerintünk különben paedagogiailag nem teljesen helyeselhető) eljárása- hogy a természetrajzi tárgyak csoportosítását a növendékek által végezteti, a tanodai kirándulások, földmérések, növény és állat gyűjtések, a torna gyakorlatok uralomra jutása stb. mind meghaladják Pestalozzi credeti eszmekörét s habár nem is Fröbel szellemében, de kétségkívül az ő öncselekvési elvének előmunkálataként lépnek fel.

S ezen eljárásnak még tovább kell haladnia. Csak egy pár példát említünk még fel. A számtanban (dacára a nagy tökélyt mutató Bornféle számoló gépeknek) a négy alapművelet lényegével a gyermek még mindig nem jön az iskola padjain tisztába s egykor az egyetemen csaknem el kell felednie mindazt, mit addig tanult, hogy a felsőbb mathesisben előrehaladhasson. Ez még nem volna a legnagyobb baj, miután az integral és differential számítás lényege aligha fog egyhamar a nép köztudatává lenni. Nagyobb baj ennél, hogy a gyermek a számtanban a dogmatikus tételek mellett öntudatos gondolkozásra nem juthat. A szorzást például megszokja képzeletben nagyobb foku műveletnek tekinteni, mint az összeadást s csodálkoznia kell, midőn látja, hogy $1 \times 1 = 1$, holott $1 + 1 = 2$, avagy $1^3 = 1$, holott $1 + 3 = 4$, tehát az alsóbb foku műveletnél ugyanazon tényezők mellett nagyobb eredmény létesül. Fröbel rendszerében azonban az egyszerű fűzés a különböző színek alkalmazása által világos fogalmat nyújt a gyermeknek a négy alapművelet összefüggéséről s egyszersmind a számtani fogalmak fejlődéséről is.

György Aladár.

(Folytatása következik).

A szemléltetés a mint van és a mint lennie kellene a népiskolában.

Alig van didaktikai elv, mely annyiszor és oly következetesen hangzanék az elemi tanítás terén, mint a szemléltetés elve. És pedig éppen nem eredménytelenül; sőt mondhatni, hogy a modern népiskolának — különben nagyon helyesen — mindinkább domináló jelszavává lesz ez. A hivatott tényezők körében fokozódó buzgalmat találunk arra nézve, hogy a szemléltetés elve valósággá, az ige testté váljék; szemléltetési eszközök, szemléltetési eszközök után keletkeznek, ugy, hogy maholnap talán sok is lesz a jóból!

Valóban ha egy-egy nagyobb keretű tanszer-, vagy éppen vilákiállításnak p. o. a bécsinek különböző taneszköz- és tanszerhalmazait, és az ezekkel — a mint mondani szokták — „mintaszerüleg“ teleagatott idealis iskola-helyiségeit végig néztük; nem fogjuk alaptalannak találni egyes gondolkodó tanférfiaknak azon aggodalmát, mely az iskolát attól félti, hogy az ezen sok mindenféle eszköz halmazával, eleven ismeretek forrása helyett lassanként géptárrá fajul, hol aztán tanító és tanítvány egyaránt fejét vesztí. Különösen gondolkodóba ejthet, ha tapasztaljuk — pedig fájdalom kénytelenek vagyunk nem egyszer tapasztalni — hogy az eszközök újabb és újabb feltalálásában kifejtett buzgalommal épen nem tart lépést a szemléltetés céljának tisztább s a lélektan követelményeinek megfelelőbb felfogása s magoknak az eszközöknek módszertanilag helyesebb használása.

Arra nézve meglehetősen egyetértének a gyakorlat emberei, hogy a fejlődésnek indult gyermeki lélek tartalmának alapjául s a további működésre alkalmas anyagául a tárgyak érzéki felfogásának a szemléleteknek kell szolgálniok. Hiszen csak az juthat igazán az értelemben (Comenius) a mi előbb az érzékek alatt volt; s a tárgyakat mindig jobban fel lehet fogni magokról a tárgyakról, mint a könyvekből. (Baco). Ezért már régóta elvül is van felállítva, hogy „a tanítás legyen szemléltetés“; csak az a baj, hogy a nincs még eléggé tisztázva: miként vétsék ez elv helyes alkalmazásba. Némelyek ugyanis a szemléltetést önálló, kizárólagos céljául tekintik a népiskolának, melynek körén túl nem lehet, nem szabad haladni. De ezzel gátolják a gyermeki lélek tovább fejlődését, nem engedvén időt és alkalmat neki arra, hogy felhalmozott szemléleteit feldolgozza s magasabb lelki nyilatkozatokká fokozza. Pedig még a népiskolának sem szabad a pusztán fundamentum-rakásnál megállapodnia, s az ismeretek épületét neki sem szabad csonkán hagynia, hanem a növendék szellemét teljesen kiépített, betetőzött egészszé kell kifejtenie, melyben fokozatos kifejezésre jutnak a szemléletek, képzetek, fogalmak stb. stb. Mások meg abba a hibába esnek, hogy a szellemi nyilatkozatokat nem tekintik eléggé egymásból fejlődő, egymásra folytonosan vonatkozó lelki működések fokozatainak, szóval a szemléleteket nem teszik eszközvé, alapjául a képzeteknek s ezeket ismét a fogalmaknak stb. stb.

Nem lévén tisztában a céllal, mi természetesebb, mint hogy az eszközöket sem fogjuk eléggé helyesen használhatni. Arra nézve közös ugyan a megegyezés, hogy a szemléltetés eszközei magok a tanítás körébe rendbe tartozó természeti vagy mesterséges tárgyak eredetiben, vagy azok mintái vagy részint képei lehetnek. Sőt miután a mintákhoz, költséges beszerezhetősöknél fogva, nem könnyen juthat az iskola, általában és tulajdonképen csak maguk a tárgyak és képek szolgálhatnak szemléltetési eszközökül. De a tárgyak és képek paedagogiai értékére, a kettőnek egymáshoz való viszonyára nézve megint igen eltérnek a vélemények. Vannak, kik minden áron csak a tárgy szemléletet hangsúlyozzák; a képekről, mint szemléltetési eszközökről nagyon is kicsinylőleg nyilatkoznak, a tárgyakkal szemközt azoknak kevés, alárendelt becsét tulajdonítanak s a mennyiben néha-néha még is kénytelenek hozzájuk folyamodni, azokat legfeljebb szemléltetési surrogátumokul kívánják tekinteni. Ily alárendelt helyzete lévén ezeknél a képeknek, mint szemléleti anyagnak, önkényt következik, hogy lehető sokáig maradnak a pusztán tárgy szemléltetésnél, minden lehető szemléletet magokon a tárgyakon fogatnak fel s csak midőn már ezekből kifogytak, akkor, de csak akkor is kénytelen, kelletlen folyamodnak a képekhez; anélkül azonban, hogy, mint különben, miután

az utóbbi eszközöknek az előbbiekhöz mért hiányát nagyon is hangsúlyozzák, várni lehetne, a képekre magokkal a tárgyakal készítették volna elő a methodikus átmenetet.

Másoknál meg viszont nem egyszer épen ellenkező eljárást tapasztalunk. Nevezetesen, a midőn az iskola — ne taláni szerencsés anyagi körülményeinél fogva — kellőleg el van látva a szükséges szemléleti képekkel, egészen ezekre támaszkodnak; figyelmen kívül hagyva, mint felesleges fáradságot, a tárgy szemléltetést. Mindkét rész egyiránt paedagogiai hibát követ el; amazok, mivel állandóan a tárgy szemléletnél maradnak, nem fejtik tovább, nem önállósítják a gyermek szemléleteit; emezek pedig miután nem készítik elő tárgyak érzékeltetése által a képek szemlélését, homályos, felületes szemléletekre juttatják a növendéket, melyekből az világos, eleven kerekded képzetekre s ezek alapján helyes fogalmakra nem emelkedhetik.

Hogy a jelzett hibákat elkerülhessük, mindenek előtt a szemléltetésnek mint didaktikai elvnek s a szemléleteknek, mint lélektani aktusoknak fogalmával s céljával kell tisztába jönnünk; aztán az ezen cél elérésére kínálkozó s rendelkezésünkre álló eszközöket igaz értékük s egymáshoz való viszonyuk szerint kell méltatnunk; s végre azon methodikai menetet kell megállapítanunk, a melyet — az e nemű eszközök használatában — folyton szemünk előtt kell tartanunk.

Kozma József.

Miről és hogyan kell a kis gyermekekkel beszélni?

Milyen kedves a mosolygó gyermek; mennyivel kedvesebb, midőn dadogni kezd; de a mosolygó és dadogó gyermekhez képest mennyivel szebb, mennyivel elragadóbb a beszélő gyermek! A gyermek ajkán a mosoly a kedély nyilvánulása, a dadogás az érzeim kifejezésére szolgál, a beszéd által már az értelem igyekszik magát érvényesíteni. Ezért, ha a mosolygó gyermeket a kifejlődés első fokán álló bimbóhoz, a dadogni kezdőt a madárhoz hasonlítjuk: a beszélő gyermeket már sem a virághoz, sem a madárhoz nem lehet hasonlítani, mert a beszélő gyermek már ember. Miért lessük oly mohón az első szót a kiseded ajkairól; miért úszik az anya lelke a mérhetetlen öröm árában, midőn a várva várt első szó kisedének ajkán végre megjelen? Azért, mert ez az első szó bizonyítja azt, hogy a mosolygó kék szemeken s a derült homlokon belől lélek lakik.

De az anyák nem elégszenek meg azzal, hogy a kis gyermek már tud egy szót, azt az édes kedves szót: „mama“; az anyák kincsovárak, nekik több kell, ők vágyva lesik, hogy az a lélek, mely tőlük származik, miként nyilvánul, miként érvényesíti magát s nem nyugosznak addig, míg a kiseded ajkain a második és a harmadik szó is meg nem zendül. És aztán beszél, cseveg a gyermek; az anyák pedig kimondhatatlan örömmel függesztik tekintetüket a beszélő ajkakra, nekik mindegy, bár mit beszélnek ez ajkak, csak beszéljenek, óh mert a beszéd által a lélek nyilatkozik! Így telnek el a gyermek első évei; s melyik anyának jutna eszébe e közben kérdezni, hogy miről beszéljen gyermekével? hát nem mindegy az? hát nem elég nagy dolog-e attól a kicsiny-kis világpolgártól, hogy egyáltalán beszél?

Nem is vesszük rossz néven az anyáktól, hogy megnyugosznak abban a kellemetes tudatban, hogy kisededük

végre beszél, s nem rójjuk meg őket azért, hogy nem zarándokolnak el sem Mekkába, sem Medinába megkérdendő valamely ütött-kopott paedagogustól, hogy mit és miként beszéljenek kisdedeikkel.

De aztán ők is nézzék el kegyesen, és fogadják szívesen, hogy ha a hegy nem megy Muhamedhez, tehát eljő Muhamed a hegyhez; azaz eljő az az ütött kopott paedagógus a t. szülőkhöz szerény tanácsaival. Ilyen szeréységgel kocogtatunk be mi is kérve-kérvén nézeteinknek meghallgatását, melyeket a tárgyban ohajtnunk elmondani, hogy miről és hogyan kell a kis gyermekekkel beszélnünk. Nézeteinket a szülőknél mondjuk ugyan el, de nagyon ohajtanók, hogy ha azokat a szülők helyettesei — a kisdéd nevelők is — becses figyelmükre méltatnák.

A kérdés első részét, t. i. azt, hogy miről kell a kis gyermekekkel beszélni, könnyen megoldhatná bárki, ha figyelmet fordítana arra, hogy miről ohajtanak beszélni magok a kisdédok. Oh mert a kis gyermek mindenik cselekvése s így beszéde is, a természetnek nyitott könyve; csak bele kell pillantani ebbe a könyvbe s látni fogjuk a gyermek természetes állapotát. Csakhogy az a baj, hogy ezt a nyitott könyvet — tán éppen azért, mert nyitott könyv s nem jár vele a misterium ingere — nagyon kevesen tanulmányozzák. Innét van, hogy a gyermekkel való beszélgetés tárgyát többnyire nem a gyermek hajlama, vágyai, hanem a véletlen, vagy a felnőttek szeszélye határozza meg; innét van, hogy a midőn gondosan megválogatjuk az elemi oktatás tananyagát, azt fokokra osztjuk s tekintettel vagyunk az ismertről az ismeretlenre való előrehaladás lépcsőinek megállapítására: ugyanakkor mit sem törődünk azzal, hogy a kisdédokkal miről és miként beszéljünk és sokat vélünk mondani, midőn a kisdédokkal való beszélgetés szabályát azon egy pontba foglaljuk, hogy a kis gyermeket nem szabad illetlenségre tanítani.

Ha látsz embereket, a kik üres csevegéssel untatnak, ha hallasz beszédet, mely hosszú és mégis nem mond semmit: gondold meg, hogy az ilyen üres csevegésre való hajlam messze, a kisdédkorban gyökerezik — azon korban, melyben az anyai szeretet ápolta ugyan a beszédre való hajlam kifejlődését, de elfeledett ezen hajlamnak irányt adni.

Pedig hát nem volna ez nehéz mesterség. Adj egy tárgyat a már beszélő kisdéd kezébe, várd meg, hogy annak mely tulajdonsága felől kérdezősködik, mely tulajdonságait kutatja s meg fogod tudni, hogy miről beszélj gyermekeddel.

Ne higyük azt, hogy a gyermeket mindenik tárgy s a tárgyaknak mindenik tulajdonsága érdekli. Az érdeklődés a tudvágnak eredménye, a tudvágy pedig csak azon tulajdonságok megismerésére törekszik, a melyeket a gyermek már képes felfogni. Hasztalanul beszélünk egy bizonyos kor előtt a gyermeknek arról, hogy a kutyának hány lába, a háznak hány ablaka van; addig, míg ő a mennyiségi viszonyokat nem képes felfogni, az azokat tárgyzó beszéd rá nézve teljesen üres beszéd, melyből a léleknek nincsen semmi haszna. Az ilyen üres beszédek által szoktatjuk a gyermeket arra, hogy oly dolgokról is beszéljen, a melyeket nem ismer s melyeket nem ért.

És itt közvetlenül megemlítjük, hogy a kisdédnevelésben (kivéve természetesen a kiveendőket) nem találjuk fel azt a példát, a melyet éppen itt kellene a szülőknél bemutatni. Annyira már kisdédnevelőink negyrésze eljuttott, hogy nem teszi azon tárgyakat a gyermekkel való beszélgetés tárgyává, a melyek nem állanak a közvetlen szemlélet körében; azaz: az elefántról, kolibriról, pálmafáról, a tengerről és a pisai görbeteronnyról nem beszél a

gyermekekkel; de még annyira nem jutottunk el, hogy a tárgyaknak mely tulajdonságait lehet a 3 éves gyermekek körében szóba hozni s miként kell a fejlődés mérvéhez alkalmazkodni a még nem ismert tulajdonságok feltűntetésében. Valaki beszél a 4 éves gyermeknek a madárról; — hát ez jó — de nem helyes, hogy beszéde felüli a madár mindenik tulajdonságát. De hiszen szemléltetjük a madarat s így a gyermek nézi a szóba hovott tulajdonságokat? Igen is nézi, de nem látja, mert abból, hogy a madár színe iránt érdeklődik, éppen nem következik ám hogy a madár alakját is haszonnal szemléli.

Nem csak a tárgyak sorozatát, hanem a tulajdonságok sorozatát is meg kell tehát állapítani s erre a gyermek maga vezet el, ha nem kényszerítjük rá a beszéd tárgyát, hanem engedjük, hogy ő válaszssa meg azt, azaz ő kérdezősködjék.

A fölött kérdés második részét, azt, hogy miként kell a kis gyermekkel beszélni, szintén megoldhatjuk a gyermek cselekvéseinek figyelmes szemlélése által. Addig, míg a gyermeket egy csomó üres phrassal meg nem tömtük, nem kérdezősködik ő oly tárgyak felől, melyekkel nem áll közvetlen érintkezésben. Persze, ha a természetellenes oktatási rendszer vagy még korábban a szülők és dajkák meséi a lélek által meg nem emészthető dolgokkal jól ellátták a gyermeket, akkor aztán kérdezősködik néha oly dolgok felől is, melyek soha sem állottak a közvetlen érzéklés körében, vagy is — bosszát a kifejezésért — kérdzik a megemészthetlen zagyvalékon, de addig, míg a természetes fejlődést a maga kerékvágásából ki nem zökkentjük, a gyermek érdeklődésének tárgyait az ő foglalkozásának tárgyai képezik, mert nála a léleknek teljes ereje szorosán és kizárólag a cselekvésre irányul.

Ebből könnyen megérhető, hogy a kis gyermekkel való beszélgetés hasznossá tételére éppen nem elég az, hogy a beszéd tárgyait akár eredetiben, akár ábrákban bemutatjuk. Őt a pusztá szemléles nem elégíti ki, ez nem felel meg cselekvés vágyának, következésképpen semmi féle érdekes beszéd sem fogja lekötöni a gyermek figyelmét, ha azt akarjuk, hogy minden cselekvése csak szemlélésből és beszédből álljon.

Engedjük tehát a gyermeket foglalkozni; adjunk neki alkalmas tárgyakat, azaz olyanakat, melyeket átídomíthat, földolgozhat s kössük a vele való beszélgetést ezen foglalkozáshoz: és a gyermek akkor nem lesz sem szorakozott, sem nyughatatlan; a tárgy, melylyel foglalkozik, érdekli őt, s érdekelti fogja tehát azon beszéd is, mely arra a tárgyra vonatkozik.

E rövid cikk keretében nem tehetünk egyebet, mint hogy fölhívjuk a szülők és a nevelők figyelmét a kitézett fontos kérdésre, melyről alkalmmalig bővebben fogjuk közölni nézeteinket. Addig isten velünk!

Szabó E.

LAPSZEMLE.

(V. K.) E rovatunk célja, a mint már programmunkban is jeleztük, megismertetni a t. szülőket és pályatársainkat azon figyelemre méltóbb eszmékkel, tényekkel és kérdésekkel, a melyek a hazai, vagy hozzánk közelebb álló külföldi nevelés-oktatásügyi szaklapokban és folyóiratokban időnként felszínre hozatnak és megvitattnak. Természetes azonban, hogy ezekről mi csak kivonatos, rövid közléseket hozhatunk; s teljes szövegében, vagy csak szöveg szerinti idé-

zetben is csak nagyon gyéren adhatunk valamit. De e helyett megteszszük azt, a mit más lapszemlék nem igen szoktak tenni: kimondjuk minden egyes átteendő közlésre saját véleményünket is, úgy, a mint azt meggyőződésünk sugalja s az ügy érdeke követeli. Legfőleg akkor nem mondjuk ki ezt szavakba foglalva, a mikor már hallgatásunk, vagy a tények egyszerű közlése, vagy ezek egybeállítását is határozottan tájékozhatja arról az olvasót.

S még csak annyit követendő eljárásunkról, hogy mi nemtelenül támadó, meg gondolatlanul gáncsokodók s általában igazságtalanok senkivel szemben sem leszünk; de gyávaságból vagy elnézésből nem is némitjuk el bíráló vagy rozsáló szavunkat ott, a hol annak kimondását az ügy érdeke követeli.

És most a dologra!

Kezdjük legelőbb is a legrégebb magyar, ide tartozó szakközlönyvel, a „Népnevelők lapja“-val, a mely a folyó év kezdetével kiadásának már 10-ik évi folyamába lépett. Szép idő, de azért ne higgyük, hogy a rég óta deréknek és szolidnak ismert vállalat most talán már meg is öregedett. Dehogy; sőt ellenkezőleg: csak most kezd még igazán férfui erőtelje kifejtéséhez! Különösen jó adag nyilvánul ezen erőből az elöttünk álló 2-ik szám azon főcikkében, a melyet a derék György Aladár írt „A néptanítók nyugdíjazása érdekében“. Sokan igen is erősnek tartják a hangot, a melylyel é lelkes tanügybarát szemére veti az államhatalom képviselőinek, hogy „hat évi küzdelem után, ma (is) legfőlegbb kegyelem kenyeret akarnak nyújtani a néptanítóknak.“ Mi erre azt mondjuk: a meggyőződés hangja rendesen erős; az igazsága pedig soha sem lehet túlerős. S hozzá teszszük még: tisztelet Magyarország összes tanítói részéről azon férfunak, a ki hábar maga nem tartozik is a tanítói karhoz, mégis így érez s így lelkesül annak érdekeiért!

Ugyan e lap fennebb jelzett számából lehetetlen nem méltányolnunk Zsengery S. azon felszólalását is, a melyet ez izraelita pályatársunk a célból intéz felekezeti tanítóhoz, hogy ömörüljenek ők is a magyar tanítószághoz, ha úgyöken lendíteni akarnak. E felszólalás annyival inkább méltó a figyelembe vételre, mert épen egy felekezeti lap volt szerkesztője intézi azt hitsorsosai tanítóhoz, s ő emlékezteti ezeket saját szomorú tapasztalatából arra, hogy „valahányszor faltörőknék használtatták magukat a felekezetiesség terén vívott harcban, mindig ők érezték meg legelőbb e harc visszahatásait.“ — Ez a zsidó tanítóknak van ugyan mondvá, de érthet belőle más is.

Végül teljesítsünk egy kötelességet is a „Népnevelők lapja“-val szemben! Határozottan azt teljesítünk s nem kegyet hajhászunk, a midőn a legmelegebben ajánljuk e derék szakközönyt, mint a józan szabadelvűség egyik kipróbált zászlóvivőjét különösen t. pályatársaink — a tanítók — figyelmébe, — mint a kiknek érdekeit a legzelegebben védte az mindig s védi ma is, és — a mig még több — helyes tapintattal s így elvitázhatalan hatással tudja is védeni.

Hasonlóan ajánljuk a „Nevelési szakközönyt“-t, a hazai kisdednevelők ez egyetlen közölyét is. De ajánljuk ezt nemcsak a kisdednevelők és szülők pártfogásába, a kiknek a cimlap is ajánlja, hanem tanító társaink szives figyelmébe is. Igen, már csak azért is, mert lejárt már az ideje annak, hogy az óvodákat és gyermekerteket továbbra is ignorálhassuk. Városon ezekből kapják növendőkeik egy jó részét népiskoláink már is, s ezekből fogják kapni ezután hova-tovább mindinkább ugy a városi ilyenmü intézeteink, valamint a népesebb községiek is. Helyes, illő és méltányos tehát figyelemmel kísérvünk azon emberek törekvését, a kik a mi működésünk útját egyengetik. Higgyük

el, sokat tanulhatunk tőlök, — sokat különösen a gyermeki kedély ismeretére és a tanítási módszer könnyebbé és természetszerűbbé tételére vonatkozólag. Aztán olykor-olykor mi is adhatunk nekik egy-egy jó tanácsot; sőt — ha kell — még meg is bírálhatjuk őket. Meg, de jóakarattal és nem lenézéssel, vagy elfogultságból. De tanulhatnak tőlök, s igen közvetve lapjokból a szülők is, — kivált az olyan cikkekéből, a melyeknek a kezdetét hozta az „Érzékek ápolása“ főcím alatt a szemről szóló, a f. évi 1-ső számban. A fencimzett főlap mellett igen jó szolgálatot tehet a szülőknek annak képes melléklapja — a „Gyermekbarát“ is. Jó szolgálatot: mondók; mert ez felmenti őket attól a terühtől, hogy magok férceljenek össze kis gyermekeik számára olyan historiákat, a melyeknek a legtöbbnyire ugyan semmi értelme sincs, de a melyeket — jobbak hiányában — olykor-olykor még is fel kell találniok a kisdedek tudványa kielégítésére. A mit a most nevezett lapból olvasnak fel nekik, az nem ily fércmü, nem ily zagyalék. Nem, mert itt ügyelnek, hogy mindennek legyen egy a maga könnyen felfogható, de azért mégis határozott értelme; s legyen a tárgy, a feldolgozás és ennek kivitele ugy a gyermek kedélyhangulatához és ismeretköréhez alkalmazva, hogy amazt megragadva nemesítse, emezt pedig hasznosan gazdagitva szélesítse és emelje.

Ezt azonban most még csak mint jó szándékot jelezhetjük az új vállalatról, melynek még csak az 1-ső száma került a kezünkbe. De örömmel jelezzük, mert határozott törekvést látunk ez irányban már ez 1-ső számban is, különösen a prózai darabokban. Ezek, ha nem újak is mind, de mind jól vannak válogatva, s nyelvezetük könnyen érthető és folyékony, a milyen a gyermeknek kell. A versek közül legjobb a második, de csak nagyobb gyermekeknek való. Az első könnyebben érthető, de csekélyebb értékü amannál, mert akalmi, aztán az ötödik versszakának első sora erőltetett is, s a rythmusa sem elég csengő. Sokkal jobb lenne, s jobban is hangzanék így: Áldjon is meg Isten. („Áldjon is bennetek“ helyett). A harmadiknak az a hibája, hogy nehezen lehetne elvonatni gyermekkel belőle azt a tanulságot, a mit az írója illusztrálni akart. Egyébiránt még ez is tűrhető. Határozottan rossz azonban a 4-ik, s mégis még képpel is van illusztrálva. S minő képpel?! Elég tisztával az igaz, de ki látott valaha fedeles, záros ládában kecskét taligán hordozva?! A többi kép jó; sőt a Brunswick Terézéről nem mondunk sokat, ha azt mondjuk: gyönyörű.

Most egy nagyobb szabású vállalatról, a Magyar Tanügyről néhány szót! Ez, mint neve is mutatja, a hazai tanügyet — legalább főbb mozzanataiban — az óvodáktól és népiskoláktól elkezdve egész az egyetemig (sőt még azon is) igyekszik figyelemmel kísérni, s a tanügy férfait nemcsak eredeti iránycikkével, de a külföldi tanügy állapotára vetett mélyebb pillantásukkal is igyekszik tájékoztatni. Elvitázhatalanul többet foglalkozik ugyan a középiskolai s általában a felsőbb tanügygyel, de azért a szorosabb értelemben vett népoktatási tanintézeteket sem ignorálja, s ezek közül különösen gyakran foglalkozik a képezdek ügyével. Az eddig kezeink közé jutott füzetek legutolsója (a mult évi, decemberi) is épen ezekre vonatkozólag hozott aránylag a legtöbbet. De mi térszúke miatt ezek közül itt most csak egyre tehetünk egy pár reflexiót. Arra a cikkekre, a melyben Király Pál „Tanítóink képesítő vizsgálatairól“ szólva soknak találja, a mit a fennálló szabályzat a szoros értelemben vett népiskolai tanítóktól kíván eme vizsgálatokon; ellenben kevésnek azt, a mivel a felsőbb nép- és polgári iskolai tanítószágra nyerhetni ez idő szerint képesítést. Ezért ő óhajtáná, hogy amazokra ne legyen, mint volt eddig, a képesítésnél minden tantárgy

feltétlenül kötelező; emezekre pedig ne legyen a szóbeli vizsgálat, mint volt eddig, lecke-felmondás, hanem (legyen) valóban szakemberek próbatétele. Az elsőre teljesen egyetérténék Király úrral, ha Magyarországon nem kívánnák a néptanítók legnagyobb részétől azt a kivihetlent, hogy mindenik 6 osztályt tanítson el egy-maga. A míg azonban ez a visszás viszony fennáll, addig lehetetlen a vizsgálatot fakultatívá tenni, s nehezen lehetne annak különben tagadhatatlanul igen is összezsúfolt tárgyai közül csak egyet is kivetni, feltéve, hogy azok a népiskolának is mind kötelees tárgyai. Így tehát magokon a vizsgálatokon ez idő szerint legfőbb csak az segíthet a bajon, ha az illetők nem azt keresik a vizsgálat alatt állóban, hogy megnyit tud minden egyes kötelees tantárgyból szöveg szerint elrecitálni; hanem azt, hogy valjon van-e annak valóban elég értelme és érzéke a tanítóságra, s különösen, hogy megvan-e erre az elengedhetetlenül szükséges gyakorlati készsége. Hogy pedig a képezdei növendékek mindezt már magukban a képezdékben minél jobban és telyesebben megszerezhessék: erre a meglevő tanterv, s talán az eddig követett tanítási módszer szükséges módosítása mellett, a legtöbbet tehetne egy időre az, ha a képezdek tanfolyama az eddigi 3 évesről 4 évesre emeltetnék. Ez igénytelen véleményünk szerint — s talán az érdekelt szakemberek véleménye szerint is — jóval többet lendítené ez ügyön, mint az, a mit Király ur ajánl, — az t. i. hogy jövőre csak azok vétessenek fel a képezdékbe, a kik már a közép iskola 6-ik osztályát jó sikerrel végezték.

A mi pedig a felsőbb nép- és polgári iskolai tanítóságra készítő képezde tantervét illeti, erről most csak annyit, hogy ennek hiányait már rég kimutatta, és pedig tüzetes bírálat alapján mutatta ki a többek között György Aladár. Ezután és ehhez képest K. ur már semmi újat sem mond. De igen mégis egyet a vizsgálatról! Azt a lecke-felmondást értjük, a melyről lehetetlen meg nem kérdenünk: hát csakugyan járta és járja ez Budán? Ha igen, elég szégyen és gyalázat; de ennek már csakugyan nem a szabályzat az oka. Ne üssük tehát a jámbort oly dologért is, a miben nincs bűne.

A hazai többi szaklapokról s egy pár külföldről közelebbről.

Meghívás.

A kolozs-dobokamegyei néptanítók egyletének központi köre ez évi első gyűlését folyó 1875 évi február hó 11-én d. e. pont 9 órakor tartandja az egylet helyiségében.

Főbb tárgyait

1. Elnök- és jegyző-választás. 2. Az állami tanítóképezde gyakorlóiskolájában tartandó mintatanítás meg szemlélése és meg bírálása. 3. Értekezés a nevelés némely sarkelveiről, (Szász Lajostól). 4. Teendőink megbeszélgetése, az egylet újjáalakítása ügyében. 5. Indítványok.

A fenn jelzett gyűlésre a helybeli és vidéki t. tanítók és tanügybarátok ezennel tisztelettel meghívattak, s pontos megjelenésre kéretnek.

Kolozsvártt, 1875 január 24-én.

Esztegar Tivadar,
köri elnök.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK.

Mivel lapunk megjelenése csak későn jutott tudomására azon t. társegyteknek, a melyek egyletünkkel eddig viszonyban állottak, természetes, hogy nem is nyerhették azoktól e rovatumk számára a maga idején értesítéseket. Kénytelenek vagyunk tehát csak is saját egyletünk központi választmányáról s annak egy pár vidéki köre működéséről szólani itt, ez alkalommal. Reméljük azonban, hogy már a jövő számtól kezdve e rovatunk is bővebb és változatosabb leend; mert hiszszük, hogy legalább azok a társegyletek, a melyek körében vállalatunk némi elterjedésnek fog örvendeni, szivesek lesznek működésükről koronként értesíteni a szerkesztőséget. Erre ezennel tisztelettel fel is kérjük az illetőket, s e kérésünket megtoldjuk még azszal, hogy vállalatunk célját és körét tekintetbe véve, sziveskedjenek beküldendő közléseikben mindig szem előtt tartani a kelő tárgyilagosságot és rövidséget. Így ha aránylag kevesebbet is adhatunk egy-egy egyletről, mint a hogy tehette ezt eddigi „Értesítő“-nk; de legalább többnek a működéséről szólhatnak, s mindenikről gyakrabban. És most tudósítónknak adjuk a szót. (Szerk.)

A kolozs-doboka megyei néptanítók egyletének központi választmánya a múlt november hó elején történt újjá alakulása óta tartott 3 rendes és 2 havi ülést. Az ezen üléseken elintézett nevezetesebb ügyek a következők voltak: Az egyleti alapszabályokban meghatározott állandó munkakörök, a szakbizottságok, megalkotása után már az első ülés többi tárgyai közül egy kiváló fontosságú s a választmányra a közgyűléstől örökség gyanánt maradt ügy — egytetünk közlönyének ügye — emelkedett ki s maradt megoldásáig, még pedig mondhatni, meglepően szerencsés megoldásáig — a többi üléseknek is domináns ügye. A kérdés egyenesen a volt: megmaradjon-e az egyleti közlöny az eddig kiadott „Értesítő“ alakjában a jelen évre is, vagy engedje át a tért azon hason irányu, de szélesebb körü magán vállalatnak, a melyet városunk egyik leglelkesebb tanügy-barátja annak pótlására saját felelősségére és risicojára akarta volna megindítani azon esetre, ha egyletünk már egyáltalában nem adhat ki semmimű lapot.

Hogy e kérdés hogy kerülhetett így szőnyegre, erre nézve a központtól távolabb állók felvilágosítására szükségesnek tartjuk itt elmondani, hogy a múlt évek szomorú tapasztalatai eléggé meggyőzték a választmányt, hogy az „Értesítő“ eddigi alakjában többé fen nem tartható. Hiszen soha sem örvendett az bár csak oly mérvű elterjedésnek is, hogy az előfizetési pénzek legalább az anyagi kiállításra fordított költségeket fedezhették volna, arról pedig annyival kevésbé lehetett szó, hogy a szerkesztő és a munkatársak fáradozásaiért bármi szerény tiszteletdíjban is részesítenek. Pedig — szükös anyagi viszonyaihoz képest — maga az egylet is eleget áldozott rá, s a mellett egyes lelkesebb tagok csak a múlt évben is tekintélyes összeget irtak alá annak fentartására, Most azonban az egyleti pénztár már egyáltalában nem volt abban a helyzetben, hogy újabb áldozatokat is hozhasson e célra. Így a választmány már csaknem hajlandó volt elfogadni az imént említett ajánlatot; de a midőn azt illetőleg merültek fel némi differentiák, hogy egyletünknek — a részéről ígért támogatás fejében — minő joga legyen ama magán vállalat szemből: akkor újra felbuzdultak néhányan a lelkesebb tagok közül, s késznek nyilatkoztak — ha kell — újabb áldozatokra is, csak hogy az egylet továbbra is egészen függetlenül adhassa ki a maga lapját. Mivel pedig egyletünk már régóta tervezgeti egy olyan

Folytatás a mellékleten.

lapnak a kiadását, a mely a nevelés és oktatásügy fontosabb kérdéseiben a tanítókkal együtt a szülőket is tájékoztatathatná; és mivel egy ilyennek támogatására több oly szellemi erő is ígérkezett közrehatni, a kik „Ertesítőnk”-ben még eddig nem dolgoztak: ezért a választmány egyik legközelebbi ülésében csaknem egyhangulag hozott meg a határozatot, hogy szüntessék meg jövőre az „Ertesítő” s ennek helyét foglalja el a „Család és Iskola”. Így jött létre ez a vállalat, a melyet hogy egyletünk a magáénak vallhat: ez — úgy hiszszük — minden tagjának őszinte öröme.

A lap ügyének illetően elintézésén kívül választmányunk újabb tényei közül még a következőket említjük meg.

Az országos tanító-gyűlés 50-es bizottságának intenciói szerint egyletünk is megtette a szükséges lépéseket a maga részéről arra nézve, hogy a néptanítók nyugdíjaztatásának kérdése mielőbb tárgyalás alá vétessek s hogy e kérdés a Molnár A. javaslata értelmében oldassék meg. Itt megemlítjük, hogy a kinevezett küldöttség e javaslat támogatására már fel is kérte mélt. Hajós János urat, mint városunk egyik országgy. képviselőjét.

Egyik közelebbi ülésünkben pedig a végett küldetett ki egy bizottság, hogy dolgozzon ki tüzetes javaslatot arra nézve, hogy — a legközelebbi közgyűlés határozatának megfelelőleg — eddigi alapszabályainak minő módosításával alakulhatna át tan testületé egyletünk. A mint halljuk, e bizottság már el is készíté a maga munkáját, s így az már legközelebbi ülésünken tárgyalás alá vétethetik.

A kékesi kör is megtartá végre valahára alakuló gyűlését. A beküldött jegyzőkönyvből sajnósan tapasztalta

azonban a választmány, hogy ez a kör — valószínűleg rossz információra — teljesen félreértette a múlt évi választmány azon eljárását, a melylyel az a már nagyon is elmergesedett Veress Ferencz féle ügyet — kellő tapintattal és óvatossággal, de egyszersmind kivánt eredményre vezető erélylyel is — lebonyolítani törekedett. Hasonlóan sajnálattal tapasztalta a beküldött jegyzőkönyvből a választmány azt is, hogy ez a kör, a melynek pedig már csak nemzetiségi missiója betöltése szempontjából is minél szorosabb összeköttetésben kellene állania a központtal, oly álláspontot foglalt el ezzel szembe, a mely csak elszakadásra vezethet. Hisz ugyan mit jelentsen az, hogy a dobokai atyafiak, mintha csak semmibe se vennék eddigi alapszabályaink idevágó határozatait, egészen önállóan akarnak határozni a tagsági díjak hovaforditása ügyében. Reméljük azonban, hogy választmányunk jóakaratu figyelemztetése s felvilágosító átirata csak visszatereli a helyes utra az arról letéritett testvért.

A nagy-almási kör a múlt decz. hó 28-án Bá-bonyban jött össze s az ottani ev. ref. tanító sikerült tanítását szemlélte meg, a melyet az egymásután 4—5 tárgyból tartott. E tanítás úgy látszik, azért volt ily széles körű, mert épen azok a tagok nem jelentek meg az értekezletre, a kik értékozések tartására vállalkoztak volt. Reméljük, hogy e pályatársaink is megteszik majd kötelességüket másutt, s nem engedik meg, hogy éretttük csorba essék a nagy-almási kör eddig kivivott jó hirnevén!

(a+y)

T Á R C S

Képek a családi és iskolai nevelés köréből I.

(P. F.) Nem képzelünk olyan apát, vagy anyát, a ki ne óhajtáná, hogy gyermekéből derék ember váljék. Láthatunk is minden családban, — már a hol egyáltalán szó lehet a nevelésről, — valamiféle rendszert, vagy legalább eljárásmodot, melyet a szülők követnek ama cél elérésére gyermekeik nevelésében. De nem látunk seh ol anynyi eltérést vagy tájékozatlanságot, anynyi tulzást, terdeséget, elfogultságot és következetlenséget, mint éppen a nevelés mezején. Hogy ily módon célhoz jutni, derék, jellemes és életre való embereket nevelni nem lehet, eléggé mutatja az embertársaik terhére így fölnevekedett önzők, indulatrabok, szolgálalkúek, zsarnokok, munkaképtelenek, könnyelműek, divatmajmok és a többi ilyen szerencsétlenek egész tragikomikus serege.

Vajjon ezeknek nevelői ezt az eredményt akarták-e?!

Mi abban a meggyőződésben vagyunk, hogy a ki nevelni akar, annak nem vaktában, csak úgy találomra, s nem napról-napra változó elvek szerint kell eljárnia; hanem mindenen előtt tisztába kell jönie a céllal és a célhoz vezető úttal és eszközökkel; annak tudnia kell, hogy mi mire vezet, s a szerint meg kell fontolnia, hogy ilyen vagy olyan eljárásának mik lehetnek a következményei.

Ebben a tekintetben kívánunk mi a szülőknek és nevelőknek szolgálatára lenni az által, hogy egyes, többnyire az életből vett képekben igyekszünk felmutatni azon akadályokat, melyek az egészséges elvekre visszavihető bánásmódnak, a józan, természetes nevelésnek útjában állanak.

E képek nem igénylik maguknak sem az újság, sem az eredetiség jogát; sőt éppen abban találnák érdemüket, ha itt ott élesebb vonásokban feltüntetett tipikus alakjakra t. olvasóink ráismernének, s azt mondhatnák: „mintha ehhez hasonlót már láttam volna valaha az életben!”

Igy aztán t. olvasóink szives közreműködésével adhatnának egy-egy jó tanácsot olykor-olykor legalább — a szómszédnak.

I.

„Már én kimondom az igazat!”

Igenyesi komám szókimondó ember volt mindig; nem sokat válogatta, hogy mikor mit beszél, mondta, a mint nyelvére jött. Kissé epés természetű lévén, kérlelhetlen bírāja volt az emberi gyarlóságoknak. Neje látván férjének ilyen szerfelett okos voltát, nem tudott jobbat tenni, mint alkalmazkodni hozzá, és így idők folytán úgy begyakorolták magokat abban a művészetben, a mit köznyelven emberszólásnak neveznek, hogy háztájokat elnevezték az ismerősök műkedvelői rendőr-hivatalnak.

Igenyesiné aszszony a pletykákat künn öszszeszedte, hazavitte, Igenyesi komám pedig otthon szétszedte, kiszinezte, s közön kézen, vendégeikkel együtt tövéről hegyére úgy letárgyalták, hogy nem hagytak senkin egy garasára becsületet se.

És tették mindezt gyermekeik eiőtt!

Ma az egyik, holnap a másik szomszéd került a szapulóba. Kijutott a maró lúgból mindenkinek, ismerősnek, idegennek egyaránt. Különösen, ha az előljárók valamelyikéről, vagy ha a felsőbbség valamely intézkedéséről volt szó, akkor Igenyesi komám nem ismert sem mértéket, sem határt. Megtagadott tőlök minden képességet, sőt még a jó szándékot is, annál kevésbé engedte meg, hogy intézkedésük lehet jó és célravezető.

A gyermekek már rá voltak szokva, hogy midőn jött valaki, játékaikat azonnal félbehagyták, s oda ültek a nagyok közé fülelni. Néha ilyenkor megtörtént, hogy egy-egy bizalmas embere, figyelmeztette is a koma urat, hogy nem kellene a gyermekek előtt így lerontani a nagyobb emberek és a törvények tekintélyét, — mert hiszen a gyermekeknek előbb kell meg tanulniok engedelmeskedni és a nagyobbakat tisztelni, — s csak majd ha megért az eszük, s szereztek maguknak tapasztalatokat, emberismeretet, majd azután De beszélhettek neki! Azaz, hogy nem igen beszélhettek biz a, mert csakhamar közbevágott:

„Éppen azt akarom, hogy emberismeretet szerezzenek! Hadd tanulják megismerni ezt a hitvány világot; hadd lássák jó korán az emberek rosszaságait! Azért rajzolom le előttök a dolgot hiven, úgy, a hogy van.“

Hiven! úgy, a hogy van! Igaz-e ez?

Igenyesi úr a maga szenvedélyességében nem akarta belátni, hogy azok a képek, a melyeket ő epébe mártott ecsetével fest az emberekről gyermekei elébe, nem hü, nem való képek, mert azokban minden vonás túlzott, vagy éppen hamis. Nem látta be, hogy indulatoskodásában valódi ember arcok helyett ijesztő vagy nevetséges torzképeket ad, mint némely vásári képes könyv, a mely időlen karikaturák által akarja a gyermekeket a szépnék, jónak megismerésére vezetni. Elfogultságában nem látta be, hogy ez által gyermekeit arra kapatja, miként kell a mások szemében meglátni a szálkát, miként kell magukat feltolni mindenki bírájává, miként tartsák másokról mindig a legrosszszabhat, s magukról mindig a legjobbbat. Vak önzésében nem látta be, hogy felette könnyű az emberekbe hibát találni; ezt tudhatja mindenki, még a legostobább is, de sokkal bajosabb elismerni embertársainkban a jót; sokkal nemesebb rólok előbb a jót feltenni és hinni, míg az ellenkezőről meg nem győződünk és pedig alaposan, tényekből, nem csak vádaskodások után.

Egyszer én is tanuja voltam, midőn Igenyesi komám haragos kifakadásának zsilipjét éppen gyermekei tanítója ellen ereszté meg. A mint beléptem, azonnal rákezdte:

„Hallja csak, kedves komám, mit ír nekem az a tanító!?“ Ezzel elővett egy levelet, és gyermekei jelenlété-

ben fennhangon gúnyos páthoszszaal végig olvasta. E levélben a tanító egész tisztelettel, de határozott hangon felkéri Igenyesi urat, mint a gyermekek édes apját, hogy fogjon vele kezét, s közösen működjenek oda, hogy a gyermekeiket a hazudozásról, veszekedésről s verekedésről valahogy szoktassák le, mert különben kénytelen lesz őket az iskolából kirekeszteni, miután teljességgel nem akarnak szót fogadni, s a többieknek csak botránkoztatására vannak.

„Hát miféle tanító az, ha nem tud nevelni?! — fakadt ki Igenyesi ur. — Én menjek segítségére?! Azért fizetjük, hogy állja meg a helyét . . . az én gyermekeimé ki akarni csapni! A sehonnainak a nagy apja sem volt olyan tisztességes házban, mint az enyém, s még azokat a többi porontyokat előbb teszi az én gyermekeimnél!“

Erre rágyujtott a komám aszszony is; s most már egyszerre ketten is beszéltek, sőt közbe-közbe a gyermekek is beleszóltak, csakhogy könnyebben meggyőzhessenek arról, hogy milyen nagy méltatlanság követtetett el rajtuk.

De volt még egyéb is elrejtve az Igenyesi komám begyébe, hanem azzal is kirukkolt csakhamar.

„A multkor is a nagyobbik fiamnak megigérte, hogy megveri. — Az én gyermekemet meg ne verje, azt én nem tűröm! Azelőtt meg a másikat büntetésből fennmarasztotta az iskolában, s nem adott neki egyebet ebédre, csak kenyeret és vizet. — Az én gyermekemnek van itt-hon mit enni. Nem szorultunk az ő kosztjára, hiszen mi tartjuk őt is a hitványt. Ha nem fizetnök, meghalna éhen. S mégis még a leánykámát is mindegyre kiállítja, hogy a többiek kacagják. Az én családomból egy sehonnai ne üzzön csufot, — azt én meg nem engedem . . . stb. stb.“

Én mintha parázson ültem volna. Eleget intettem, hogy itt vannak a gyermekek, ne tárgyaljuk ezt előttük, küldjék be legalább a másik szobába, de hasztalan.

„Kedves komám! szóltam, csilipíteni igyekeztél, hogy legalább a mit lehet, megmentsek a tanító tekintélyéből, — majd megbeszéljük ezt máskor, — és pedig a tanítóval együtt, most nincs ennek se helye, se ideje.“

„Miért ne lenne?! — förmedt rám Igenyesi úr, — hát az a tanító szent bálvány, a kiről nem szabad beszélni? Az is csak ember, mint mi, kedves komám!“

„Éppen azért, mert ember ő is, tehát nem mindenható, — mondám én, látva, hogy hiábavaló minden igyekezetem. A nevelés korunkban nehéz mesterség, midőn emberek, körülmények anynyi lerontó hatással folynak be fárasztó munkánkba. Csak a szülők, nevelők és tanítók egyetértése, vállvetett közreműködése biztathat azzal a reménnyel, hogy enynyi akadály és baj között is célt érünk. Ember a tanító is, tehát tévedhet, kedves komám, csak úgy, mint mi, de a gyermekesereg nem az a törvényszék, a hol e hibákat le kell tárgyalni. Ha lerontjuk a tanító tekintélyét, hogy osztjuk meg vele az apai terhes gondot és felelősséget?! Aztán kihallgatás nélkül

igazságtalan dolog bár kit is elítélni; előbb járjunk végére, hátha

Igenyesi úr restelte tovább hallgatni a prédikációt, közbevágott:

„Már én nem korlátoztatom magamat senki által. Kimondom az igazat! Az én nevem Igenyesi, egyenesen mennek a dolognak neki. Az Igenyesi család nem árul zsákba macskát, ugy-e bár gyermekek?! Igenyest! hangzott szájából a családi vezényszó, melylyel gyermekeit ambicionálni szokta, s mint valami generalis, mosolyogva szemlélte, a mint a gyermekek rögtön sorba álltak, s mellettük katonásan kidüllesztve, elszánt bátorsággal tekintettek szét a szobában.

Én vettem a kalapomat s magamat ajánlván, a harcias csapat előtt kilépdeltem.

Hogy aztán eljövetelem után engem is jól megszapultak, a már bizonyos; de legalább egyszer én is elmondtam a magamét!

Vegyesek.

Tisztelettel kérjük t. gyűjtőinket s általában mindazokat, a kik lapunk terjesztése érdekében buzgólkodnak, sziveskedjenek a kezeikhez begyűlt előfizetési pénzeket a kiadó hivatalba mielőbb beküldeni, mert lapunk második számát már csak a rendes előfizetőknek küldhetjük meg.

— A néptanítók nyugdíjának kérdése foglalkoztatta a közelebbi múlt napokban a legélénkebben a hazai pädagogiai közlönyök legnagyobb részét; sőt a napi lapok közül is többen — s ezek közt különösen a „Hon“ és az „Ellenőr“ teljes erélylyel szólaltak fel e kérdésben a tanítók érdekei védelmére. S méltán is, mert e kérdés miként való megoldásától függ leginkább az, hogy Magyarországnak az újabb időben némi lendületet nyert népoktatás-ügye továbbra is emelkedjék-e, vagy nem várt visszaesést szenvedjen. Az, hogy az állam pénzügyi viszonyai jelenleg kedvezőtlenek, mindenki előtt tudva van: de az is bizonyos, hogy fokozott erélylyel kell ott lenni és hatni a jövő érdekében, a hol a múlttal szemben annyi mulasztás vádolható. Ha elismertük és prédikáljuk a népoktatás szükségességét, áldozunk is érte, s áldozunk még akkor is, a mikor ez áldozat nem kis megerőltetésünkbe kerül. Egyéb iránt abból, a hogy e kérdés jelenleg áll, úgy hisszük, hogy nincs okunk a csüggedésre. Ugyanis az országgyűlési bizottságok eddigi tárgyalásaiból ítélve csaknem bizonyosnak látszik, hogy a nyugdíj kérdés még a budget viták alatt tárgyalás alá vétetik s oly megoldást nyerend, a mely ha a hosszúságos várakozás után talán nem is elégitend ki minden igényt, de legalább szégyenpirt sem éget a haladni akaró Magyarország arczára. Teljes reménységgel nézünk tehát elébe e kérdés megoldásának, s csak még annak adunk itt kifejezést, hogy hasson minden tanító és tanító-egylet a maga körében egész erélylyel oda, hogy e jogos reménységünkben ne kelljen megszegyennünk!

— Déván több nevelésügy-barát — Madzsar J. képezdei igazgató buzgó felszólalására — gyermekkert létesítésén fáradozik s ezen intézetet már a tavaszon megnyithatni reménylik. Ugyanily célból Zilahon Faluvégi A. képezdei igazgató tartand közelebről fölolvadásokat Fröbel rendszeréről. Mindzen hírekben az a legörvendesebb, hogy végre a tanügyi férfiak vették kezökbe a

gyermekkertek fontos ügyét. Vajha az állam is köllőleg gyámolítaná törekvéseiket!

— Vettük a „Magyarországi néptanítók II. egyetemes gyűlésének Naplóját“, s jól esett látnunk, hogy mily vaskos és tartalomdús füzet telt ki azoknak „a mi tavaly viselt híres dolgaink“-nak a regisztrálásából. De nem dicsekedni akarunk mi ezzel, hisz jó magunknak inkább csak az izzadásból telt volt ki; hanem arra akarunk utalni, hogy a ki talán kételkedett s kételkedik abban, hogy vajjon volt-e szükség 1870—74-ig, tehát 4 évi rövid időközrel, a magyarországi tanítóknak már egy 2-ik gyűlésére is; a csak nézzen bele e könyvbe s forgassa meg kissé a benne találhatóakat, s majd mondhat aztán igazságos ítéletet. Azonban nem csak az ilyen kételkedőknek ajánljuk mi a figyelmebe a megjelent „Naplót“, hanem őszintén ajánljuk az azzal való megismerkedést minden egyes tanítóknak, s igen colectivo a tanító-egyleteknek is. A nagy gyűlés megtette a maga kötelességét: megpendített, napi rendre hozott, megvitatt s (részben) tisztázott is néhány jóra való eszmét; most a mi kötelességünk érvényt s megvalósulást szerezni azoknak a gyakorlat mezején. Azt pedig ne higyük, hogy jól ismerjük mi már mindazokat, a mik e „Napló“-ban lehetnek, — azért a miért — kisebb nagyobb mérvben talán tényezői voltunk, az eseményeknek. Dehogy, hisz ha jelen is voltunk magán a nagy gyűlésen, de nem lehattunk jelen minden szakértekezleten. Aztán az egyes tanító-egyleteknek a kitűzött tételekre beküldött véleményeit is csak itt láthatjuk tiszta képben s egy rendszeres egészbe egybeállítva. Nem mondjuk, hogy ezek egyről egyig mind heyesek, mind talpraesettek; de tagadhatatlan, hogy találhatunk köztük elég helyest s gyakorlatiast is. Igyekezünk tehát legalább ezeket kiaknázni. Igy aztán nem mondhatják, hogy ok nélkül „vert fel olyan nagy port“ a mult nyáron a tanítóknak a fővárosba való zarándoklása.

— Kolozsvárnak is lesz már községi népiskolája! Az ennek szervezetére kidolgozott tervezetet csak a közelebbi múlt napokban tárgyalta és állította meg a városi iskolaszék. Az új intézet 6 osztályos vegyes iskola lesz, s az első két osztálya már a jövő ősz elején megnyitattik. Itt megemlítjük, hogy a szintén rövid időn megnyitandó felsőbb leányiskolának tantervét is már a legközelebbiől megállítja az iskolaszék.

— De ha mi haladunk, Hunyadmegye sem marad ám; sőt úgy halad, hogy ma-holnap elhagy minket, vagy legalább megyénket. Hisz csak egyetlen-egy szolgabirája — a derék Bágya Zsigmond — 15 népiskolát létesített rövid idő alatt a maga járásában. Általában e megyében oly mozgalom indult meg a tanügy érdekében, a melynek minden hazafi teljes szívéből örvendhet.

Szerkesztői üzenetek: György A. urnak, Budapesten. Biztatását vettük s melegen köszönjük. Sajnáljuk, hogy nem adhattuk egyszerre. Kozma F. képezd. igazgatónak, Sz.-Keresztúron. Lapunk illető rovata már be volt zárva, a mikor közleményedet vettem. Főbb tényeit a jövő számban örömet reprodukálom, de telj-s szövegében (kivált most) lehetetlen adnom. Egyebekről levélben mielőbb. Sándor D. tanárnak u. o. A „Párhuzam“-ot, ha nincs kifogása ellene, a „Cs. és I.“ hozza az É. helyett Józsa M. néptanító urnak, Krizban. A küldöttök későn érkeztek; de nem későn szives ígérekése. Egyébiránt azokra is sor kerül már a jövő számban, A „Tanügyi füzetek“ t. szerkesztőségének, Pécssett. Szives tudakozódására, a mint láthatja, ténynyel felettünk, s most várjuk becses ígéréte beváltását, ha — megérdemeljük.

Felelős szerkesztő: VÁRADI KÁROLY.

STEIN JÁNOS

erd. muzeum-egyleti könyvtár és kiadónál Kolozsvártt s általa minden hiteles könyvtárúsnál kaphatók:

- Allatkomédiák** furcsa képekkel. 7 színes képpel 8-rét, képes borítékba kötve 50 kr.
- Alvarez M. D. Lévy.** A hány kérdés annyi felelet, vagyis népszerű természettan. Francia eredetiből a 25-dik kiadás szerint fordította Deák Farkas 60 kr.
- Benkő József.** Magyar és német szépíráspéldányok, rövid utasítással ollátva a tanuló ifjúság számára. Haránt n. 8-rét 30 kr.
- Magyar szépíráspéldányok. Haránt 10 kr.
- Német szépíráspéldányok. Haránt 12 kr.
- Brassy Sámuel.** Rajzminták fiatal gyermekek számára. Angol előkép után, magyarzó szöveggel 2. kiadás 8-rét 1 frt.
- Számítan a népiskolában. A népiskolai törvény szabályzata szerint. Az első osztály tanítója számára: Vezérkönyv és példatár. 8-rét 40 kr.
- Ugyanaz. A második osztály tanítója számára: Vezérkönyv 8-rét 32 kr.
- Ugyanaz. A II. osztálybeli tanítványok számára: Példatár 8-rét 16 kr.
- Columbus Kristóf,** vagy Amerika fölfedezése. Elbeszélve az ifjúság számára. A 2-ik kiadás után németből fordította Dezső Béla, 6 színezett aczélmetszetű képpel, 12-rét. Képes borítékba kötve 80 kr.
- Czelder Márton.** Első ibolya, Gyermekek számára, 3. kiadás. 3. füzet. 12-rét egy-egy füzet 20 kr.
- Gáspár János.** Csemegék, kisebb gyermekek számára, melyekkel családok-, kiseddóvók- és elemi tanítóknak kedveskedik. 3. javított és bővített olcsó kiadás, néptanodák számára két könyvmatu képpel 8-rét 1 frt
- Képes kiadás, két könyvmatu czim- és 23 fametszetű képpel kötve 2 frt.
- Diszkiadás, 2 színezett, 3 könyvmatu és 23 fametszetű képpel kötve 2 frt. 60 kr.
- Gáspár János és Kovácsi Antal.** Magyar olvasókönyv elemi és reál (polgár-) tanodák, gymnasiumok és magán növendékek használatára. Az oktatás és lélektan mai igényei szerint szigorúan korhoz alkalmazva. 4 köt.
- I. folyam 1. kötet. Mindkét nemű elemi és többosztályu néptanodák alsó, vagyis 1. és 2. osztályainak. 7. jav. kiadás 8-rét 50 kr.
- Kötve 70 kr.
- I. folyam 2. kötet. Mindkét nemű elemi és többosztályu néptanodák felső-osztályainak. 6. javított kiadás 8-rét 60 kr.
- Kötve 80 kr.
- II. folyam 1. kötet. A gymnasiumok 1. és 2. s a reáltanodák megfelelő párhuzamos osztályainak. 4., javított kiadás. 8-rét 70 kr.
- Kötve 90 kr.
- II. folyam 2. kötet. A gymnasiumok 3. és 4. s a reáltanodák megfelelő párhuzamos osztályainak. 1 frt.
- Kötve 1 frt 20 kr.
- Népi skolai olvasókönyv. I. kötet. A protestáns néptanodák alsóbb osztályai számára. k. 8-rét kötve 30 kr.
- II. kötet. A protestáns néptanodák felsőbb osztályai számára. k. 8-rét, kötve 30 kr.
- Györke állatországa.** 2. kiadás. Számos fametszetekkel. 8-rét kötve 60 kr.
- Erdélyt újra utazta. 6. jav. kiadás képekkel. 16-rét 16 kr.
- históriája Erdélyről. 2. képpel. 7. javított és bővített kiadás. 16-rét 16 kr.
- meséi és példázatai. 1 czimképpel: holló és a róka. 8-rét 20 kr.
- történeti anekdotái, bevezetésül a világtörténetbe. 1 czimképpel. 8-rét kötve 30 kr.
- Horkai bácsi.** Kis katoná. Honfi dalok és versek gyermekek számára. 12-rét 20 kr.
- Kis trombita, vagy magyar dalok kis gyermekek számára. A kis hegedű párja. 12-rét 20 kr.
- Képek az állatországból,** jó gyermekek számára. 8-rét 8 lap színezett képpel, diszes kemény borítékban. 40 kr.
- Macé J.** Egy falat kenyér története. Levelek az ember életéről. Mindkét nembeli növendékek számára M. J. nyomán dolgozta Szász Domokos. 8-rét 1 frt.
- Pánczél Ferencz.** Állattan. Elbeszélő modorban és versben. A népiskolák számára. 2 rész. 8-rét
- I. rész: honi házi állatok. 4. újból átnézett kiadás 16 kr.
- II. rész: honi vad állatok. 3. javított és bővített kiadás 30 kr.
- Képes-verses könyv. Kis gyermekek mulattatására. 56 gyönyörű színes képpel. 8-rét. Színes borítékba kötve 1 frt.
- Szabó Endre.** A gyermekkert. Népszerű ismertetés ezen intézet céljáról s berendezéséről. Kolozsvárt gyermekfelügyelő nőket képző intézet s gyermekkertek létesítése végett alakult egylet megbízásából. 8-rét. 20 kr.
- Gyermekismeret. Bonc- és lélektani alapon. Tanító-, tanítónő- s gyermekkertésznő-képezdek, nevelők, tanítók és szülők használatára. Kiadja a kolozsvári gyermekkert társulat. 8-rét. 50 kr.
- Szabó E.** Neveléstan. Vezérfonal a kis gyermekek nevelésére. Fröbel Frigyes elvei nyomán a szülők, kiseddek nevelői, kiseddóvó és gyermekkertésznő-képezdek számára. Kiadja a kolozsvári gyermekkert társulat. 8-rét 60 kr.
- Társalgót terem. Beszélykék 3—10 éves gyermekek számára. Fröbel Frigyes nevelési rendszeréhez alkalmazottan családi, gyermekkerti, óvodai s népiskolai használatra. 8-rét. Gyönyörű színyomatu borítékba kötve 80 kr.
- Szabó Endre és Tóth Tamás.** Rajzminták az elemi rajzoláshoz. Fröbel Frigyes foglalkoztató rendszere szellemében. Gyermekkerti, népiskolai és családi használatra. n. 8-rét tokban 1 frt
- (Német szöveggel is kapható.)
- Ujassy Farkas.** Honismeret. Földrajzi és történelmi képek kérdések- és feleletekben. Néptanodák számára. k. 8-rét 40 kr.